

13.5.2004

321/4/02

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Ikka Rautio

Esittelijä: Esittelijäneuvos Eero Kallio

POLIISIPÄÄLLIKÖN ESTEELLISYYS NIMITYSASIASSA

1

KANTELU

A arvostelee 28.1.2002 eduskunnan oikeusasiamiehelle osoittamassaan kantelussa Mikkelin kihlakunnan poliisipäällikön B:n ratkaisua ja menettelyä komisarion viran täyttämiseksi. A:n käsityksen mukaan B ei ottanut hallintomenettelylain 10 §:ssä säädettyjä esteellisyys perusteita huomioon päättäessään virkanimityksestä. A kertoo toimineensa paikallisen poliisiyhdistyksen sihteerinä, kun B oli yhdistyksen tekemän selvityspyynnön seurauksena irtisanottu päällikön virasta vuoden 1998 aikana. B valitti lääninhallituksen päätöksestä virkamieslautakuntaan, joka kumosi irtisanomisen. Tämän jälkeen lääninhallitus valitti korkeimpaan hallinto-oikeuteen, joka ei muuttanut virkamieslautakunnan päätöstä. B saattoi tämän jälkeen palata hoitamaan virkaansa. A:ta oli kuultu työnantajan kutsumana todistajana virkamies lautakunnassa. A oli tuolloin todistajana esittänyt B:n viranhoidon jatkumisen kannalta kielteisiä seikkoja.

A oli yhdessä yhdistyksen puheenjohtajan kanssa allekirjoittanut paikallisen poliisiyhdistyksen kirjeen, jossa yhdistys oli pyytänyt lääninhallitusta käynnistämään selvityksen B:n edellytyksistä toimia poliisipäällikkönä. Kirjelmän mukaan B oli hoitanut henkilöstöhallintoa huonosti. Menettely johti irtisanomiseen vuoden 1998 aikana. Kun B palasi heinäkuussa 2000 takaisin hoitamaan virkaansa, poliisilaitoksella oli avoinna rikosylikomisarion virka, jota oli hakenut kaksi henkilöä. A:n lisäksi virkaa haki komisario C, joka toimi Mikkelin poliisilaitoksen rikoskomisariona. A kertoo kuulleensa, että läänin poliisiylijohdo oli keskustellut B:n kanssa esteellisyysasiasta ennen mahdollista poliisiosaston johtajana toimivan ylikomisarion nimittämistä 1.8.2000 lukien ja että läänin poliisijohtajan olisi katsonut B:n olevan esteellinen. Jostakin syystä B ei tehnyt nimityspäätöstä, ennen kuin lääninhallituksesta annettiin lokakuussa 2000 kaikkia täyttämättömiä virkoja koskeva täyttökielto.

Poliisilaitos sai loppuvuodesta 2001 luvan rikosylikomisarion viran täyttämiseksi. Virkaa haki kahdeksan henkilöä, joista kaksi peruutti hakemuksensa. B nimitti 18.1.2002 virkaan komisario D:n.

A pyytää oikeusasiamiestä selvittämään, oliko B nimitysasiassa esteellinen ja asettiko hän A:n perusteettomasti eri asemaan muihin hakijoiden nähden.

- - -

3

RATKAISU

Selvitys ja lausunnot

Poliisipäällikkö B kiistää olleensa asiassa esteellinen. Hän katsoo kohdalleensa A:ta viranhoidossa ja muutoinkin asiallisesti. Poliisilaitos on B:n aikana muun muassa myöntänyt A:lle virkavapautta, jotta hän on voinut kouluttautua maisteriksi ja sen jälkeen saada muun muassa kokemusta poliisipiirin päällikkönä toimimisesta. A on saanut osallistua myös erilaisiin seminaareihin ja työryhmiin. A ei ole B:n käsityksen mukaan esittänyt mitään konkreettista, joka tukisi hänen väitettään siitä, että B olisi ennen nimitystä tai nimityksen jälkeen menetellyt A:n suhteen jotenkin muista poikkeavasti tai syrjinyt häntä.

B katsoo tehneensä nimityspäätöksen hakijoiden kokonaisarvioinnin perusteella. Tällöin hän katsoi laitoksen toisen komisarion D:n A:ta ansioituneemmaksi. Hakijoissa oli kaksi maisterintutkinnon suorittanutta. B kertoo ottaneensa hakijoiden koulutuksen merkityksen huomioon valintaa suorittaessaan.

Hallintomenettelylain esteellisyyskohta on B:n mukaan lausuttu hyvin yleisesti. Harkinnan pohjana tulee kuitenkin olla konkreettisia, selkeitä syitä tai toimia, joista esteellisyys voidaan päätellä. Mikäli A:n väitteet, kuten esimerkiksi viittaus irtisanomiseen liittyvien tapahtumien perusteella syntyneeseen esteellisyyteen nimitysasiassa, pitävät paikkansa, olisi B ollut esteellinen tekemään muitakin A:ta koskevia päätöksiä.

Itä-Suomen lääninhallituksen poliisiosasto katsoo lausunnossaan, että ylikomisarion virkaa hakeneen A:n ja nimittävänä viranomaisena toimineen poliisipäällikkö B:n välillä oli selkeästi osoitettavissa irtisanomiseen liittyvistä tapahtumista peräisin oleva kiistasuhde, jonka vuoksi B:n puolueettomuutta nimitysasiassa voitiin perustellusti epäillä. Lääninhallituksen poliisiosaston käsityksen mukaan B:n olisi tullut todeta hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitettu esteellisyysperuste. Lääninpoliisijohtaja oli lisäksi ilmoittanut ennen 18.1.2002 tapahtunutta nimitystä B:lle henkilökohtaisena kantanaan, että tämä olisi esteellinen tekemään nimityspäätöksen. Lääninpoliisijohtaja oli kuitenkin korostanut B:lle, että B:n olisi itse arvioitava esteellisyytensä.

Sisäasiainministeriön poliisiosasto katsoo lausunnossaan, että B oli hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 6 kohdan tarkoittamalla tavalla esteellinen täyttäessään 18.1.2002 henkilökunnan poliisilaitoksella avoinna olleen rikosylikomisarion viran, jota myös A oli hakenut.

Kannanotto

Totean ensinnäkin, että tapahtumat ilmenevät pääosin edellä kantelujaksosta (kohta 1). Kukaan ei ole kiistänyt A:n kertomusta tapahtumien osalta, joten sitä voitaneen pitää luotettavana.

Kyseisen nimityspäätöksen tapahtuessa voimassa olleen hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 6 kohdan mukaan virkamies on esteellinen, jos luottamus hänen puolueettomuuteensa muusta erityisestä syystä vaarantuu. Tällaisen syyn on käsitykseni mukaan oltava myös ulkopuolisen havaittavissa ja siltä voidaan edellyttää suunnilleen samanasteista vaikutusta puolueettomuuteen kuin lainkohdan muissa kohdissa erikseen määritellyillä esteellisyyssperusteilla on. Tällainen muu erityinen syy voi olla esimerkiksi kiinteä ystävyys tai kiistasuhde asianosaiseen (näin esimerkiksi Bruun-Mäenpää-Tuori: Virkamiesten oikeusasema, Keuruu 1995 s. 157).

A oli toiminut paikallisen poliisiyhdistyksen sihteerinä silloin, kun yhdistys oli vuonna 1998 lääninhallitukselle osoittamallaan pyynnöllä käynnistänyt selvityksen ja tutkinnan jossa pyydettiin selvittämään, oliko B kykenevä johtamaan Mikkelin poliisilaitosta.

A oli lisäksi toiminut myöhemmin virkamieslautakunnassa työnantajan kutsumana todistajana. A kertoo todistaneensa B:tä vastaan. A:n mukaan B oli aikanaan todennut, että A oli ollut johtavia henkilöitä B:tä vastaan suunnatussa ajojhdissa.

Käsitykseni mukaan asiassa on tullut esiin sellaisia ulkopuolisenkin havaittavissa olevia konkreettisia seikkoja, jotka ovat vaarantaneet luottamuksen B:n puolueettomuuteen toimia nimittävänä viranomaisena kihlakunnan poliisilaitoksella avoimna olleen rikosylikomisarion viran osalta, koska myös A oli virkaa hakenut. Näyttää kiistattomalta, että A oli tietyllä tavalla henkilöitynyt eräänlaiseksi B:n vastapuoleksi irtisanomiseen johtaneessa prosessissa. B tiesi tämän.

Puolueettomuuden merkitys korostuu erityisesti nimitysratkaisuissa, joissa joudutaan arvioimaan myös vaikeasti mitattavia henkilökohtaisia ominaisuuksia. Tässäkin tapauksessa ratkaisu on B:n mukaan perustunut viime kädessä hakijoiden kokonaisarviointiin. Käsitykseni mukaan B:n olisi tullut ainakin katsoa puolueettomuutensa vaarantuneen ulkopuolisen näkökulmasta ja jäävätä itsensä asiassa.

Nimitysratkaisut ovat usein vaikeita. Ratkaisuja voidaan arvioida eri näkökulmista. Tällöin hakijoiden ansioita ja edellytyksiä voidaan painottaa eri tavoin. Tämä saattaa tuntua hakijoista ja joskus jopa sivullisistakin epäoikeudenmukaiselta. Asiassa ei ole pyydetty arvioimaan hakijoiden paremmuutta. Siitä ei ole myöskään annettu riittävää selvitystä ja ratkaisu perustuu usein seikkoihin, joiden arviointi edellyttää asianosaisten henkilökohtaista tapaamista. Tämän vuoksi en katso aiheelliseksi arvioida itse nimityksen oikeudenmukaisuutta.

4 TOIMENPITEET

Saatan vastaisen varalle poliisipäällikkö B:n tietoon käsitykseni hänen lainvastaisesta menettelystään, kun hän jätti hallintomenettelylain 10 §:n 1 momentin 6 kohdan vastaisesti toteamatta itsensä esteelliseksi

nimitysasiassa. Tässä tarkoituksessa lähetän B:lle jäljennöksen tästä päätöksestä.